

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

Billow, Anders, Lagga kyrka, Långhundra härad, i *Sveriges kyrkor Uppland, band 3:1, Stockholm 1921*. (Svk)

Historiska museets hemsida: www.historiska.se/medeltidbild.

Kilström, Bengt Ingmar, *Lagga kyrka, Upplands kyrkor 25*, Uppsala 1975. (UK)

Vägvisare till kyrkorna i Uppsala län, Uppsala 1997.

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1300	Lagga kyrka byggs omkring år 1300 som en salkyrka i gråsten med sakristia i norr. Sakristian välvs med ribbvalv av tegel. Invändigt hade kyrkan trätunnvalv med klöverbladsform.	Svk s 46
1400-50	Tegelvalv slås över hela kyrkan. Väggar och valv dekorerats med målningar.	Svk s 46
1400-talet	Vapenhus byggs i söder. Troligen byggs en takryttare.	Svk s 46
Sent 1400-tal	Ett andra lager av målningar utförs i kyrkan. Det är troligt att de är målade av Albertus pictor.	Historiska museets hemsida
Ca 1500	Altarskåp och Mariaskåp tillkommer.	Svk s 46
1650 ca	Läktare byggs i kyrkan.	UK s 6
1655	Ett nytt fönster tas upp i västgaveln.	Svk s 7
1670-90-talet	Prästbänkar tillkommer i koret och vid sakristiedörren. Under senare delen av 1600-talet tillkommer även begravningsvapnen och ljuskronorna.	UK s 6, 13 ff
1673	Ett bårhus byggs på norra delen av kyrkogården. Det omnämns som förfallet (och troligen rivet) år 1757.	Svk s 6
1682-85	Den södra stigluckan murades upp igen 1682 och fick nya portar 1685. 1682 lades nytt tegelgolv i hela kyrkan.	Svk s 5 Svk s 10
1684	Kyrkan avtecknas av Helgonius för Hadorphs räkning. På teckningen ses en takryttare.	UK s 7
1725	Takryttaren nedtogs och ersattes av en vindflöjel	UK s 4
1718	Ny predikstol tillverkad av bildhuggaren Carl Spaak levereras till kyrkan detta år.	UK s 6
1736	Klockstapeln byggs på Laggaberget. Den är av bockkonstruktion och helt inklädd med tjärad panel, försedd med spånklädd, karnissvängd huv krönt av flöjel i form av drakhuvud. Det fanns en äldre öppen klockstapel, som ej var inklädd, vars stomme användes till den nya klockstapeln.	Svk s 6
1740	Västra gavelfönstret huggs upp och förstoras.	Svk s 7
1747	Kyrkan rappas utvändigt. Invändigt överkalkas målningarna på långhusets väggar men ej valven. I vapenhuset överkalkas samtliga målningar. Fönstren förses med järngaller.	Svk s 46, Svk s 20 Svk s 7
1755	Reparation av bogårdsmurens tak.	Svk s 5
1757	Nytt tegelgolv lades i vapenhuset.	Svk s 10
1765	Kakelugn sätts in i sakristian.	Svk s 16
1771	Luckorna till klockstapeln tillverkades.	Svk s 6
1784	Bänkinredningen i långhuset tillkom. Den tillverkades av snickarmästare Svän Malmström från Funbo. Nytt tegelgolv lades i kyrkan.	UK s 6, Svk s 10
1786	Nytt altare och ny altarring tillverkas av snickarmästaren Svän Malmström	UK s 6

	från Funbo.	
1814-16	Två nya fönster upphöggs på norra sidan och övriga fönster upphöggs till sin nuvarande storlek. Altarskåpet ersattes av ett förgyllt träkors med törnekrona. Triumfkrucifixet och altarskåpet liksom Mariaskåpet avlägsnades ur kyrkan och ställdes i klockstapeln. Bänkinredningen, predikstolen och övriga inventarier vitmålades. Läktaren byggdes om och fick ny bröstning.	UK s 6
1818	I sakristian ersätts kakelugnen av en putsad tegelspisel som fortfarande finns kvar.	Svk s 16
1835	Kyrkan köpte sin första orgel som var byggd av Per Gullbergsson i Lillkyrka. Fasaden ritades av C. G. Blom. Orgeln placerades på läktaren.	UK s 7
1864	Kyrkogården utvidgas mot sydväst. En ny huvudingång gjordes som försågs med smidda järngrindar mellan huggna stenstolpar. Grindarna tillverkades av smeden Hjort i Morby, Lagga. I samband med utvidgningen revs södra stigluckan. Den östra stigluckan revs också någon gång under 1800-talet och ersattes av en trägrind. Äldre träd på kyrkogården fälldes och nya planterades efter 1864.	Svk s 4 ff
1870	Golvet i långhus och kor läggs om med kalkstensplattor. I bänkkvarteren läggs nya brädgolv. Vapenhuset renoveras och får sitt nuvarande utseende. Gavelröstet muras om i tegel. Sydportalens medeltida dörr tas bort och skrotas. Kyrkans tak täcks med nya spån som tjäras.	Svk 9 f. Svk s 15 Svk s 12
1926-27	Restaurering utförs efter förslag av riksantikvarie Sigurd Curman och under ledning av arkitekt Evert Milles. För konserveringsarbetena svarade konservator Edwin Almgren. Korfönstret murades igen. Altarkorset från 1815 avlägsnades. Kyrkans medeltida altarskåp rekonstruerades och placerades åter på altaret. Saknade delar ersattes med kopior i gips.. Triumfkrucifixet placerades på väggen ovanför altarskåpet. Även Mariaskåpet konserverades och placerades på en pelare vid norra långhusväggen. Ny dörr sattes in mellan vapenhus och långhus. Vapenhusmålningarna togs fram. Målningarna i långhuset rengjordes och konserverades. Bänkinredningen målades om i enlighet med bevarade bänkdörrar från cirka 1700. Kyrkan erhöll värmeledning. Orgeln försågs med ett nytt orgelverk av Åkerman & Lund, Sundbyberg. Den gamla fasaden bibehölls. Läktaren bibehölls men byggdes om och gjordes mindre. Curman ville från början ta bort hela läktaren men församlingen ville ha den kvar.	Historiska museets hemsida, UK s 8 UK s 7 UM
1947	Orgeln renoverades av Bo Wedrup, Uppsala. Elektrisk värme installerades. Samma år rengjordes väggar och valv och de fyra medeltida invigningskorsen i koret togs fram.	UK s 7 f Vägvisare till kyrkorna i Uppsala län s 108
1957	Piscina av mässing uppsattes i sakristian.	UK s 8
1958	Riksantikvarieämbetet och Landsantikvarien yttrar sig positivt angående förslaget att placera en skulptur av Carl Milles på kyrkogården.	UM
1959	Millesskulpturen invigs på kyrkogården	UK s 15
1962	Spåntaket läggs om med nya spån. Skorstenen till sakristian rivs. De gamla vindskivorna byts. Arbetet utförs efter förslag av arkitekt Uno Söderberg, Stockholm. I samband med arbetena påträffades delar av medeltida vindskidor.	UM

1970	Riksantikvarieämbetet godkänner målningsarbeten i kyrkan enligt förslag av målarmästare Curt Fredriksson. Ämbetet förordar att konservator Sven Dalén anlitas för arbeten med predikstol och läktarbarriär och övrig äldre inredning.	UM
1971	Länsstyrelsen i Stockholms län inrättar byggnadsförbud inom visst område kring Lagga kyrka i enlighet med § 122 Byggnadslagen och § 19 Naturvårdslagen.	UM
1973	Länsstyrelsen ger tillstånd enligt Byggnadslagen och Naturvårdslagen för anläggande av bollplan nordväst om kyrkogården.	
1975	Församlingen anhåller om tillstånd att få riva läktaren och bygga en ny orgel. Arkitekt Tore Virke, Stockholm, anlitas för att upprätta förslag på hur det kan gestaltas.	UM
1976	Riksantikvarieämbetet ger tillstånd till rivning av läktare och byggande av ny orgel i kyrkans västparti. Orgel ritad av orgelbyggare Mads Kjersgaard.	UM
1981	Länsstyrelsen ger tillstånd enligt Byggnadslagen och Naturvårdslagen för uppförande av ekonomibyggnad intill kyrkogården.	UM
1986	Raä godkänner brottsförebyggande åtgärder i form av dokumentation och märkning av inventarier.	UM
1988	Vapenhusets målningar konserveras och sprickor i vapenhusvalvet lagas av konservator Sven Olof Carlsson, Gimo..	UM
1999	Invändig renovering om fattar installation av nytt värmesystem med tillhörande styrutrustning enligt förslag av ingenjörsfirma Bo Göransson, Västerås. Vidare rengörs och konserveras målningarna på väggar och valv av Närkekonservatorn, Örebro. Sprickor i valv repareras enligt förslag av Bjerking AB. Konservatorsarbeten görs på predikstol, orgelfasad, bänkar och altarring. Bänkkvarterens inre målades om med linoljefärg. Fönster målades invändigt. Ljuskrönorna rengjordes och lackförseglades.	UM
2000	Den flacka valvbågen över sydportens insida murades om pga stora sprickor. Det utfördes enligt förslag upprättat av Bjerking AB. Det gamla teglet återanvändes när valvbågen murades om. Tegeldekorerna målades upp igen.	UM
2003	Säkerhetsåtgärder utförs i form av lås- och fästordningar på ljusredskap, sakramentsskåp och timglas.	UM